



Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Fjerde Afdeling)

1. marts 2017¹

»Præjudiciel forelæggelse — direktiv 2001/29/EF — harmonisering af visse aspekter af ophavsret og beslægtede rettigheder i informationssamfundet — artikel 9 — adgang til radio- og TV-spredningstjenesters kabel — begrebet »kabel« — tredjemands viderespredning via internettet af udsendelser fra kommercielle TV-spredningsforetagender — »live streaming««

I sag C-275/15,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division) (appeldomstol (England og Wales) (afdelingen for civile sager), Det Forenede Kongerige) ved afgørelse af 2. juni 2015, indgået til Domstolen den 8. juni 2015, i sagen

ITV Broadcasting Limited

ITV2 Limited

ITV Digital Channels Limited

Channel Four Television Corporation

4 Ventures Limited

Channel 5 Broadcasting Limited

ITV Studios Limited

mod

TVCatchup Limited (under insolvensbehandling)

TVCatchup (UK) Limited

Media Resources Limited,

procesdeltagere:

The Secretary of State for Business, Innovation and Skills

Virgin Media Limited,

har

¹ — * Processprog: engelsk.

DOMSTOLEN (Fjerde Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, T. von Danwitz (refererende dommer), og dommerne E. Juhász, C. Vajda, K. Jürimäe og C. Lycourgos,

generaladvokat: H. Saugmandsgaard Øe

justitssekretær: fuldmægtig V. Giacobbo-Peyronnel,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 25. maj 2016,

efter at der er afgivet indlæg af:

- ITV Broadcasting Limited, ITV2 Limited, ITV Digital Channels Limited, Channel Four Television Corporation, 4 Ventures Limited, Channel 5 Broadcasting Limited og ITV Studios Limited ved J. Mellor, QC, og barrister Q. Cregan for solicitors P. Stevens og J. Vertes
- TVCatchup (UK) Limited og Media Resources Limited ved M. Howe, QC, for solicitor L. Gilmore
- Virgin Media Limited ved T. de la Mare, QC, for solicitor B. Allgrove
- Det Forenede Kongeriges regering først ved V. Kaye, som befuldmægtiget, bistået af C. May, QC, og barrister J. Riordan, derefter ved J. Kraehling, som befuldmægtiget, bistået af A. Robertson, QC
- Europa-Kommissionen ved T. Scharf og J. Samnadda, som befuldmægtigede,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 8. september 2016,

afsagt følgende

Dom

- 1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 9 i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2001/29/EF af 22. maj 2001 om harmonisering af visse aspekter af ophavsret og beslægtede rettigheder i informationssamfundet (EFT 2001, L 167, s. 10).
- 2 Denne anmodning er blevet fremsat i forbindelse med en tvist mellem på den ene side ITV Broadcasting Limited, ITV2 Limited, ITV Digital Channels Limited, Channel Four Television Corporation, 4 Ventures Limited, Channel 5 Broadcasting Limited og ITV Studios Limited og på den anden side TVCatchup Ltd, under insolvensbehandling (herefter »TVC«), TVCatchup (UK) Limited (herefter »TVC UK«) og Media Resources Limited vedrørende sidstnævntes spredning via internettet af TV-udsendelser udsendt af sagsøgerne i hovedsagen.

Retsforskrifter

EU-retten

3 4., 20., 23., 32. og 60. betragtning til direktiv 2001/29 har følgende ordlyd:

»(4) En harmoniseret retlig ramme for ophavsret og beslægtede rettigheder vil i kraft af den øgede retssikkerhed samtidig med overholdelsen af et højt beskyttelsesniveau for de intellektuelle ejendomsrettigheder medføre betydelige investeringer i kreativ og innovativ virksomhed, herunder i netinfrastruktur, og føre til vækst og øget konkurrenceevne for den europæiske industri [...]

[...]

(20) Dette direktiv bygger på de principper og bestemmelser, der allerede er fastsat i de gældende direktiver på området, herunder direktiv [91/250/EØF, 92/100/EØF, Rådets direktiv 93/83/EØF af 27. september 1993 om samordning af visse bestemmelser vedrørende ophavsrettigheder og ophavsretsbeslægtede rettigheder i forbindelse med radio- og tv-udsendelse via satellit og videreudvikling pr. kabel (EFT 1993, L 248, s. 15), samt direktiv 93/98/EØF og 96/9/EF], og det videreudvikler disse principper og bestemmelser og anvender dem på informationssamfundsområdet. Bestemmelserne i nærværende direktiv bør gælde med forbehold af disse direktivers bestemmelser, medmindre andet er angivet i nærværende direktiv.

[...]

(23) Dette direktiv bør medføre en yderligere harmonisering af ophavsmænds ret til overføring til almenheden. Denne ret skal opfattes bredt som omfattende enhver overføring til den del af almenheden, som ikke befinder sig på det sted, hvorfra overføringen finder sted. [...]

[...]

(32) Direktivet indeholder en udtømmende opregning af undtagelser og indskrænkninger til reproduktionsretten og retten til overføring til almenheden. [...]

[...]

(60) Beskyttelsen i henhold til dette direktiv berører ikke nationale eller fællesskabsretlige lovbestemmelser på andre områder, f.eks. i forbindelse med industriel ejendomsret, databeskyttelse, adgangsstyrede og adgangsstyrende tjenester, adgang til offentlige dokumenter og reglen om rækkefølgen af medier, som kan påvirke beskyttelsen af ophavsret og beslægtede rettigheder.«

4 Artikel 1 i direktiv 2001/29, der har overskriften »Anvendelsesområde«, bestemmer:

»1. Dette direktiv vedrører retlig beskyttelse af ophavsret og dermed beslægtede rettigheder inden for rammerne af det indre marked med særligt henblik på informationssamfundet.

2. Med undtagelse af de i artikel 11 anførte tilfælde berører dette direktiv ikke de gældende fællesskabsbestemmelser om:

[...]

- c) ophavsret og dermed beslægtede rettigheder i forbindelse med radio- og TV-udsendelse via satellit og viderespredning pr. kabel

[...]«

- 5 Dette direktivs artikel 2, der har overskriften »Retten til reproduktion«, har følgende ordlyd:

»Medlemsstaterne indfører en eneret til at tillade eller forbyde direkte eller indirekte, midlertidig eller permanent reproduktion på en hvilken som helst måde og i en hvilken som helst form, helt eller delvis:

- a) for ophavsmænd for så vidt angår deres værker

[...]

- e) for radio- og fjernsynsforetagender for så vidt angår optagelser af deres udsendelser, hvad enten der er tale om trådbunden eller trådløs transmission, herunder via kabel eller satellit.«

- 6 Nævnte direktivs artikel 3 med overskriften »Retten til overføring af værker til almenheden og retten til tilrådighedsstillelse for almenheden af andre frembringelser« har følgende ordlyd:

»1. Medlemsstaterne tillægger ophavsmænd eneret til at tillade eller forbyde trådbunden eller trådløs overføring til almenheden af deres værker, herunder tilrådighedsstillelse af deres værker på en sådan måde, at almenheden får adgang til dem på et individuelt valgt sted og tidspunkt.

2. Medlemsstaterne indfører en eneret til at tillade og forbyde trådbunden eller trådløs tilrådighedsstillelse for almenheden på en sådan måde, at almenheden får adgang til de pågældende værker på et individuelt valgt sted og tidspunkt:

[...]

- d) for radio- og fjernsynsforetagender for så vidt angår optagelser af deres udsendelser, hvad enten der er tale om trådbunden eller trådløs transmission, herunder via kabel eller satellit.

[...]«

- 7 Artikel 5 i direktiv 2001/29 med overskriften »Undtagelser og indskrænkninger« bestemmer:

»3. Medlemsstaterne kan indføre undtagelser fra eller indskrænkninger i de rettigheder, der er nævnt i artikel 2 og 3, i følgende tilfælde:

[...]

5. Undtagelser og indskrænkninger efter stk. 1, 2, 3 og 4 må kun anvendes i visse specielle tilfælde, der ikke strider mod den normale udnyttelse af værket eller andre frembringelser og ikke indebærer urimelig skade for rettighedshaverens legitime interesser.«

- 8 Dette direktivs artikel 9 med overskriften »Fortsat anvendelse af andre retlige bestemmelser« bestemmer:

»Dette direktiv berører ikke bestemmelser vedrørende især patentret, varemærker, mønsterrettigheder, brugsmønstre, halvlederprodukters topografi, skrifttyper, adgangsstyrede og adgangsstyrende tjenester, adgang til radio- og TV-spredningstjenesters kabel, beskyttelse af nationale skatte, pligtaflevering,

lovgivning om restriktiv praksis og illoyal konkurrence, forretningshemmeligheder, sikkerhed, klassificerede oplysninger, databeskyttelse og privatlivets fred, aktindsigt i offentlige dokumenter og aftalelovgivningen.«

Det Forenede Kongeriges ret

- 9 Copyright, Designs and Patents Act 1988 (lov af 1988 om ophavsret, design og patent), som ændret ved Copyright and Related Rights Regulations 2003 (bekendtgørelse af 2003 om ophavsret og beslægtede rettigheder) (herefter »CDPA«), der gennemførte direktiv 2001/29, bestemmer i section 73, der har overskriften »Modtagelse af et værk udsendt over radio eller TV og viderespredning heraf pr. kabel«:

»(1) Nærværende artikel finder anvendelse, når et værk udsendt over radio eller TV fra et sted i Det Forenede Kongerige opfanges og straks viderespredes pr. kabel.

(2) Ophavsretten til det radio- eller TV-udsendte værk er ikke krænket i følgende tilfælde:

(a) hvis viderespredningen pr. kabel sker i medfør af et relevant krav, eller

(b) hvis og i det omfang værket udsendes over radio eller TV med henblik på modtagelse i det område, hvor det viderespredes pr. kabel, og hvis og i det omfang det indgår i en kvalificeret tjeneste.

(3) Ophavsretten til værker, der indgår i det indhold, som udsendes over radio eller TV, er ikke krænket, hvis og i det omfang dette indhold udsendes med henblik på modtagelse i det område, hvor det viderespredes pr. kabel [...]«

Twisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

- 10 Sagsøgerne i hovedsagen er kommercielle fjernsynsforetagender, som i henhold til national lovgivning er indehavere af ophavsretten til deres TV-udsendelser samt til de film og øvrige elementer, som indgår i deres udsendelser. De finansieres af reklamer, der indgår i udsendelserne.
- 11 TVC udbød internetbaserede tjenester vedrørende spredning af TV-udsendelser, der gav brugerne mulighed for via internettet at modtage »live streaming« af gratis tilgængelige TV-udsendelser, herunder TV-udsendelser udsendt af sagsøgerne i hovedsagen. Da TVC er taget under insolvensbehandling, udøves selskabets kommercielle virksomhed nu af selskabet TVC UK i henhold til en licens udstedt af Media Resources Limited.
- 12 Sagsøgerne i hovedsagen har anlagt sag mod TVC ved High Court of Justice (England & Wales), Chancery Division (ret i første instans (England og Wales), afdelingen for handelsretlige sager mv., Det Forenede Kongerige) under påberåbelse af, at der forelå en krænkelse af deres ophavsrettigheder. Denne ret forelagde Domstolen en anmodning om præjudiciel afgørelse vedrørende fortolkningen af begrebet »overføring til almenheden« i artikel 3, stk. 1, i direktiv 2001/29.
- 13 På baggrund af dom af 7. marts 2013, ITV Broadcasting m.fl. (C-607/11, EU:C:2013:147), fastslog High Court of Justice (England & Wales), Chancery Division (ret i første instans (England og Wales), afdelingen for handelsretlige sager mv.), at TVC havde krænket rettigheder, der tilkommer sagsøgerne i hovedsagen, ved en overføring til almenheden. For så vidt angår tre TV-kanaler, nemlig ITV, Channel 4 og Channel 5, fastslog denne ret imidlertid, at TVC kunne støtte ret på CDPA's section 73(2)(b) og section 73(3).

- 14 Sagsøgerne i hovedsagen har iværksat appel for den forelæggende ret. TVC UK og Media Resources Limited er indtrådt som medindstævnte for denne ret.
- 15 Den forelæggende ret har forklaret, at CDPA's section 73 indeholder en bestemmelse, der kan påberåbes til støtte for, at der ikke foreligger en krænkelse af ophavsretten til et værk, der udsendes over radio eller TV, eller til værker, der indgår i et værk, der udsendes over radio eller TV, som finder anvendelse, »når et værk udsendt over radio eller TV fra et sted i Det Forenede Kongerige opfanges og straks viderespredes pr. kabel«. Den har præciseret, at det anbringende fra de indstævnte selskabers side, som anfægtes med appellen, ikke vedrører CDPA's section 73(2)(a) og section 73(3), hvoraf bl.a. fremgår, at ophavsretten til det radio- eller TV-udsendte værk ikke er krænkelse, »hvis viderespredningen pr. kabel sker i medfør af et relevant krav«, men udelukkende denne lovs section 73(2)(b) og section 73(3), hvorefter ophavsretten ikke er krænkelse, »hvis og i det omfang værket udsendes over radio eller TV med henblik på modtagelse i det område, hvor det viderespredes pr. kabel, og hvis og i det omfang det indgår i en kvalificeret tjeneste«.
- 16 Da Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division) (appeldomstol (England og Wales) (afdelingen for civile sager), Det Forenede Kongerige) finder, at CDPA's section 73 skal fortolkes i lyset af artikel 9 i direktiv 2001/29, har den besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»Med hensyn til fortolkningen af artikel 9 i direktiv 2001/29, særligt udtrykket »[d]ette direktiv berører ikke bestemmelser vedrørende især [...] adgang til radio- og TV-spredningstjenesters kabel«:

- 1) Tillader det citerede udtryk, at der fortsat anvendes en national bestemmelse, hvor omfanget af »kabel« er defineret i overensstemmelse med national ret, eller fastsættes omfanget af denne del af artikel 9 af en betydning af »kabel«, der er defineret i EU-retten?
- 2) Hvis »kabel« i artikel 9 er defineret i EU-retten, hvad er betydningen heraf? Følgende ønskes navnlig præciseret:
 - a) Har termen en teknologisk specifik betydning, som er begrænset til traditionelle kabelnet, der drives af udbydere af konventionelle kabeltjenester?
 - b) Har den alternativt en teknologisk neutral betydning, der omfatter funktionelt tilsvarende tjenester, der transmitteres via internettet?
 - c) Omfatter den i hvert af tilfældene transmission af mikrobølgeenergi mellem faste jordbaserede punkter?
- 3) Finder det citerede udtryk anvendelse på bestemmelser, der kræver, at kabelnet retransmitterer visse udsendelser, eller på bestemmelser, der tillader retransmission pr. kabel af udsendelser, når retransmissionerne er samtidige og begrænset til områder, hvor udsendelserne blev foretaget med henblik på modtagelse, og/eller hvor retransmissionerne er af udsendelser på kanaler, der er underlagt visse public service-forpligtelser?
- 4) Hvis omfanget af »kabel« i artikel 9 er defineret i overensstemmelse med national ret, er den nationale bestemmelse da underlagt EU's proportionalitetsprincip og princippet om en rimelig balance mellem rettighedshaveres og kabelejeres rettigheder og almenhedens interesse?
- 5) Er artikel 9 begrænset til de nationale bestemmelser, der var gældende på den dato, hvor direktiv 2001/29 blev vedtaget, den dato, det trådte i kraft, eller den sidste dato for dets gennemførelse, eller finder den også anvendelse på senere nationale bestemmelser, der vedrører adgang til radio- og TV-spredningstjenesters kabel?«

Om de præjudicielle spørgsmål

Det tredje spørgsmål

- 17 Med det tredje spørgsmål, som skal behandles først, ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 9 i direktiv 2001/29 og navnlig begrebet »adgang til radio- og TV-spredningstjenesters kabel« skal fortolkes således, at en national lovgivning, hvorefter der ikke foreligger en krænkelse af ophavsretten i tilfælde af umiddelbar viderespredning pr. kabel, herunder i givet fald via internettet, i det oprindelige sendeområde af værker, der udsendes på TV-kanaler, der er underlagt public service-forpligtelser, er omfattet af og tilladt ved denne bestemmelse.
- 18 I denne henseende skal det fastslås, at hvis der ikke foreligger en udtrykkelig henvisning til medlemsstaternes ret, skal begrebet »adgang til radio- og TV-spredningstjenesters kabel« i artikel 9 i direktiv 2001/29 undergives en selvstændig og ensartet fortolkning i hele Unionen, som skal søges under hensyntagen til denne bestemmelses ordlyd, den sammenhæng, hvori den indgår, og formålet med den lovgivning, som den udgør en del af (jf. i denne retning dom af 21.10.2010, Padawan, C-467/08, EU:C:2010:620, præmis 32, og af 10.11.2016, Private Equity Insurance Group, C-156/15, EU:C:2016:851, præmis 39 og den deri nævnte retspraksis).
- 19 For det første fremgår det af selve ordene »adgang til kabel«, at dette begreb er forskelligt fra »viderespredning pr. kabel«, idet kun det sidste begreb inden for rammerne af direktiv 2001/29 betegner spredning af audiovisuelt indhold.
- 20 Hvad for det andet angår den sammenhæng, som artikel 9 i direktiv 2001/29 indgår i, indeholder dette direktiv, som anført af generaladvokaten i punkt 55 i forslaget til afgørelse, allerede i dets artikel 1, stk. 2, litra c), en bestemmelse, som udtrykkeligt vedrører »viderespredning pr. kabel«, og som udelukker de EU-retlige bestemmelser om dette spørgsmål, i det foreliggende tilfælde bestemmelserne i direktiv 93/83, fra anvendelsesområdet for direktiv 2001/29.
- 21 For så vidt som der er behov for det, bemærkes, at bestemmelserne i direktiv 93/83 ikke er relevante for tvisten i hovedsagen. Denne tvist vedrører således viderespredning i en enkelt medlemsstat, mens direktiv 93/83 foreskriver en minimumsharmonisering af visse aspekter af ophavsrettigheder og ophavsretsbeslægtede rettigheder i tilfælde af overføring til almenheden via satellit eller viderespredning pr. kabel af udsendelser fra andre medlemsstater (dom af 7.12.2006, SGAE, C-306/05, EU:2006:764, præmis 30).
- 22 Hvad angår formålet med direktiv 2001/29 er dets primære mål at indføre et højt beskyttelsesniveau for ophavsmænd, således at disse kan modtage et passende vederlag for anvendelsen af deres værker, bl.a. i tilfælde af en overføring til almenheden (jf. i denne retning dom af 4.10.2011, Football Association Premier League m.fl., C-403/08 og C-429/08, EU:C:2011:631, præmis 186).
- 23 Under hensyn til dette høje beskyttelsesniveau for ophavsmænd har Domstolen allerede i forbindelse med besvarelsen af det præjudicielle spørgsmål, der blev forelagt den inden for rammerne af hovedsagen i første instans, fastslået, at begrebet »overføring til almenheden« i artikel 3, stk. 1, i direktiv 2001/29 skal forstås i bred forstand, således som det i øvrigt udtrykkeligt fremgår af 23. betragtning til dette direktiv, og at en retransmission ved hjælp af streaming over internettet som den i hovedsagen omhandlede udgør en sådan overføring (jf. i denne retning dom af 7.3.2013, ITV Broadcasting m.fl., C-607/11, EU:C:2013:147, præmis 20 og 40).
- 24 Heraf følger, at en sådan viderespredning principielt ikke er tilladt, når der ikke foreligger et samtykke fra den berørte ophavsmand, medmindre den er omfattet af dette direktivs artikel 5, som indeholder en udtømmende opregning af undtagelser og indskrænkninger til den i nævnte direktivs artikel 3 fastsatte ret til overføring til almenheden, således som det bekræftes i dets 32. betragtning.

- 25 I det foreliggende tilfælde er det ubestridt, at den i hovedsagen omhandlede viderespredning ikke er omfattet af nogen af de undtagelser og indskrænkninger, som er udtømmende opregnet i artikel 5 i direktiv 2001/29.
- 26 Hvad angår artikel 9 i direktiv 2001/29 fremgår det, som anført af generaladvokaten i punkt 37 og 38 i forslaget til afgørelse, af denne bestemmelse set i lyset af dette direktivs 60. betragtning, at den tager sigte på at opretholde virkningen af bestemmelser inden for andre områder end dem, der harmoniseres ved dette direktiv.
- 27 En fortolkning af artikel 9 i direktiv 2001/29, hvorefter denne bestemmelse tillader viderespredning som den i hovedsagen omhandlede uden ophavsmændenes samtykke i andre tilfælde end de i dette direktivs artikel 5 opregnede, ville være i strid med ikke blot målet med denne artikel 9, men også med den udtømmende karakter af denne artikel 5, og ville dermed være til skade for virkeliggørelsen af det primære mål med dette direktiv om indførelse af et højt beskyttelsesniveau for ophavsmænd.
- 28 Det er i denne henseende uden betydning, om den oprindelige udsendelse af de beskyttede værker er sket på TV-kanaler, der er underlagt public service-forpligtelser. Der findes således intet grundlag i direktiv 2001/29 for at yde sådanne kanalers indhold en ringere beskyttelse.
- 29 Henset til samtlige disse betragtninger skal det tredje spørgsmål besvares med, at artikel 9 i direktiv 2001/29 og navnlig begrebet »adgang til radio- og TV-spredningstjenesters kabel« skal fortolkes således, at en national lovgivning, hvorefter der ikke foreligger en krænkelse af ophavsretten i tilfælde af umiddelbar viderespredning pr. kabel, herunder i givet fald via internettet, i det oprindelige sendeområde af værker, der udsendes på TV-kanaler, der er underlagt public service-forpligtelser, ikke er omfattet af og ikke er tilladt ved denne bestemmelse.

Det første, det andet, det fjerde og det femte spørgsmål

- 30 Under hensyn til besvarelsen af det tredje spørgsmål er der ikke anledning til at besvare det første, det andet, det fjerde og det femte spørgsmål.

Sagens omkostninger

- 31 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger. Bortset fra nævnte parter udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Fjerde Afdeling) for ret:

Artikel 9 i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2001/29/EF af 22. maj 2001 om harmonisering af visse aspekter af ophavsret og beslægtede rettigheder i informationssamfundet og navnlig begrebet »adgang til radio- og TV-spredningstjenesters kabel« skal fortolkes således, at en national lovgivning, hvorefter der ikke foreligger en krænkelse af ophavsretten i tilfælde af umiddelbar viderespredning pr. kabel, herunder i givet fald via internettet, i det oprindelige sendeområde af værker, der udsendes på TV-kanaler, der er underlagt public service-forpligtelser, ikke er omfattet af og ikke er tilladt ved denne bestemmelse.

Underskrifter